

Ontwikkelingssamenwerking is recht doen en bewegen zijn

Overheden zijn er niet om welvaart of welzijn voor ieder individu te garanderen, maar wel om de noodzakelijke randvoorwaarden te scheppen voor mensen en gemeenschappen om een goed leven te leiden, ook in Derde Wereldlanden. (Verschenen in Nederlands Dagblad, juni 2002.)

'Europese koeien krijgen per dag meer subsidie dan mensen in Derde Wereldlanden loon verdienen.' Met deze retoriek probeert demissionair minister Herfkens de discussie rond ontwikkelingssamenwerking gaande te houden. Ze is bang dat een centrum-rechts kabinet haar erfenis verkwanselt. De laatste weken zijn in deze krant verschillende artikelen verschenen over de ChristenUnie en of en hoe deze partij christelijk-sociaal moet zijn (Livestro, Veling en De Jong). Bij die drie bijdragen kwam telkens even ontwikkelingssamenwerking aan bod. Juist dat beleidsterrein kan inzicht geven wat christelijk-sociale politiek inhoudt.

In de eerste plaats is dat, zoals ds. De Jong aangeeft, politiek met als oogmerk God eren; een doel dat geen landsgrenzen kent. Als het gaat om beleid dat gericht is op de Derde Wereld zijn er twee hoofdlijnen aan te wijzen: recht doen en bewegen zijn.

Nederland geeft jaarlijks 3,5 miljard euro uit aan ontwikkelingssamenwerking; vergeleken met andere landen een grote bijdrage. Aan de andere kant neemt Nederland, via de EU, met de handelshand een veelvoud van dit bedrag weer terug. Door Europese subsidie op (landbouw)producten uit eigen land kunnen deze onder de wereldmarktprijs gedumpt worden in Derde Wereldlanden. Daardoor hebben de plaatselijke producenten nauwelijks afzetmogelijkheden. Door dumping van gesubsidieerde melkpoeder is bijvoorbeeld een groot deel van de melkveehouderij op Jamaica te gronde gegaan. Ook is er sprake van importheffingen op enkele producten. Die heffingen zijn in een aantal gevallen nadelig voor producenten in 'het zuiden'.

Van Middelkoop (ChristenUnie) en Dijkzema (PvdA) hebben de minister gevraagd een inventarisatie te maken van handelsversturende subsidies en -maatregelen van de EU die nadelig zijn voor Derde Wereldlanden. Het antwoord bestaat uit meer dan dertig kantjes met allerlei maatregelen waaruit blijkt dat de EU armere landen jaarlijks voor tientallen miljarden euro's benadeelt.

Onrecht

Dit is wel een heel schrijnende situatie: armen landen beletten zich economisch te ontwikkelen. Christelijke politiek moet het lef tonen om dit onrecht aan de kaak te stellen en zich in te zetten om deze handelsbelemmeringen uit de wereld te helpen. Ook al gaat dit ten koste van bijvoorbeeld de Nederlandse economische groei. Christelijk-sociaal legt dus niet de nadruk op barmhartigheid, zoals professor Schutte de ChristenUnie verwijt. Wat betreft het komen tot een vrijere wereldmarkt sluit bovenstaand pleidooi meer aan bij de opmerkingen van de conservatief Livestro (VVD). Hij voelt zich als christen helemaal op zijn gemak bij de VVD omdat deze partij mensen wil helpen zichzelf te redden; marktwerking is daar een onderdeel van.

Overigens, die marktwerking vraagt wel om normering om uitwassen te voorkomen. En de partij van Livestro moet, evenals het CDA, nog maar bewijzen dat ze het principe van vrijhandel belangrijker vindt dan het Europese handelsbeleid. In de praktijk steunen beide partijen liever de Nederlandse economie of landbouw dan de Derde-Wereldlanden. Mocht dat kabinetsbeleid worden, dan wordt de vrees van Herfkens helaas bewaarheid.

Bewogenheid

Hoewel het wegnemen van belemmeringen de primaire taak van de overheid is, moet het daar niet bij blijven. Een drijfveer van christelijke politiek is bewogenheid, ook met armen over de grens. Dat vraagt om concrete daden. Pleiten voor een verhoging van het budget van ontwikkelingssamenwerking past daar goed bij. Het is ook een blijk van dankbaarheid over de eigen materiële welvaart.

Ondanks tegenvallende of slecht te meten resultaten van ontwikkelingsgelden is het nodig te blijven streven naar betere levensomstandigheden voor de allerarmsten. Christelijk-sociaal is meer dan pure effect-politiek; naast een flinke dosis realiteitszin wordt het gekenmerkt door een vleugje idealisme. Overheidszorg kent wel haar grenzen. Overheden zijn er niet om welvaart of welzijn voor ieder individu te garanderen, maar wel om de noodzakelijke randvoorwaarden te scheppen voor mensen en gemeenschappen om een goed leven te leiden, ook in Derde Wereldlanden.